ជំពូកទី២

ការប្ដឹងបរិហារបង្គាប់គេរឿ

១. ប្រវត្តិច្បាប់

សិទ្ធិជាមូលដ្ឋានរបស់បុគ្គលម្នាក់ ដើម្បីទាមទារការដោះស្រាយនិងការជួសជុលនៅពេលដែលសិទ្ធិរបស់គេត្រូវរំលោភបំពាន មានចែងក្នុងមាត្រា ២ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិង នយោបាយ។ រដ្ឋត្រូវធានាថា ការរំលោភសិទ្ធិ និងសេរីភាពដែលមានចែងក្នុងកតិកាសញ្ញានេះ ត្រូវតែទទួលការដោះស្រាយដោយតុលាការ ឬអាជ្ញាធរដែលមានសមត្ថកិច្ចះ

មាត្រា ២.៣ កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្ដីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋនិង នយោបាយ

៣. រដ្ឋនៃកតិកាសញ្ញានេះប្ដេជ្ញាះ

(ក). ធានាថា ជនណាដែលត្រូវគេរំលោភសិទ្ធិ និងសេរីភាពរបស់ខ្លួនដែលទទួលស្គាល់ដោយកតិកាសញ្ញានេះ ជននោះមានសិទ្ធិឲ្យមានការជួសជុល ដោយសក្តិសិទ្ធិ មិនថាការរំលោភនោះបានប្រព្រឹត្តដោយជនដែលបំពេញមុខនាទីរាជការក៏ដោយ។

(ខ). ធានាថា ជនណាដែលប្ដឹងឲ្យមានការដោះស្រាយបែបនេះ ត្រូវមានសិទ្ធិឲ្យ អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចខាងយុត្តិធម៌ ខាងរដ្ឋបាល ឬខាងនិតិបញ្ញត្តិ ឬអាជ្ញាធរ មានសមត្ថកិច្ចដទៃទៀតសម្រេចឲ្យខ្លួន ដោយយោងតាមច្បាប់របស់រដ្ឋនោះ និងត្រូវបង្កើតលទ្ធភាពនៃការប្ដឹងទៅតុលាការផង។

(គ). ធានាថា អាជ្ញាធរមានសត្ថកិច្ចត្រូវអនុវត្តនូវសេចក្ដីសម្រេចដែលផ្ដល់ការជួសជុល។

បុគ្គលម្នាក់មានសេរីភាពក្នុងការធ្វើបណ្ដឹងទៅតុលាការ ពេលដែលសិទ្ធិ និងសេរីភាពរបស់គាត់ត្រូវបានរំលោភបំពាន ហើយតុលាការមានកាតព្វកិច្ចត្រូវដោះស្រាយបញ្ហានេះឲ្យបុគ្គលនោះ។ សិទ្ធិដូចគ្នានេះក៏មានចែងនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញមាត្រា ៣៩ កម្ពុជាដែលទាក់ទងនឹងការរំលោភបំពានដែលបង្កឡើងដោយភ្នាក់ងាររដ្ឋ ឬអង្គការសង្គមៈ

មាត្រា ៣៩ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ មានសិទ្ធិប្ដឹងបរិហារ ប្ដឹងតវ៉ា ឬប្ដឹងទារសំណងជូសជុលការខូចខាត ដែល បណ្ដាលមកពីអំពើខុសច្បាប់របស់អង្គការរដ្ឋ របស់អង្គការសង្គម និងរបស់បុគ្គលិកនៃអង្គការទាំងនោះ។ ការដោះស្រាយបណ្ដឹងតវ៉ា និងសំណងជូសជុលការខូចខាត ជាសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ។

នៅក្នុងបណ្ដឹងព្រហ្មទណ្ឌ សិទ្ធិស្វែងរកការសង្គ្រោះពីការរំលោភពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ មានចែងក្នុងមាត្រា ៥ និងមាត្រា ៦ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ។

សិទ្ធិក្នុងការស្វែងរកការជួសជុលតាមផ្លូវតុលាការ ខុសពីការប្រើប្រាស់តុលាការដើម្បីរំលោភសិទ្ធិបុគ្គលផ្សេងទៀត ដោយបង្វែរអង្គហេតុដើម្បីទម្លាក់ការទទួលខុសត្រូវទៅលើបុគ្គលនោះ។

សិទ្ធិក្នុងស្វែងរកការជួសជុលមានន័យថា នរណាម្នាក់ដែលបាត់សិទ្ធិរបស់ខ្លួន ឬទទួលរងការរំលោភពីបុគ្គលផ្សេងទៀត មានសិទ្ធិសុំឲ្យតុលាការជួសជុសសិទ្ធិរបស់ខ្លួនឡើងវិញ។ បុគ្គលដែលប្រើប្រាស់តុលាការដើម្បីទម្លាក់ការទទួលខុសត្រូវទៅលើនរណាម្នាក់ ជាជនដែលមិនទទួលរងនូវការបាត់បង់សិទ្ធិណាមួយផងនោះទេ ប៉ុន្តែគាត់ជាអ្នករំលោភសិទ្ធិគេ។ គាត់ជាអ្នកប្រព្រឹត្តអំពើល្មើសបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍។

បទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍មានលក្ខណៈ សមមូលនឹងការប្តឹងដោយទុច្ចរិត (Malicious prosecution) នៅក្នុងប្រព័ន្ធច្បាប់អម្បូរខំម៉ន់ល័រ។ ភាពខុសគ្នាគឺថា បទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ រីឯការប្តឹងដោយទុច្ចរិតជាអំពើអនីត្យានុកូល។ បទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍មិនចែងនៅក្នុងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអ៊ុនតាក់ទេ។ បទល្មើសនេះមានចែងនៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌឆ្នាំ២០០៩។

និយាយឲ្យងាយស្តាប់ បទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ជាបទល្មើសនៃការប្រើប្រាស់បណ្តឹងព្រហ្មទណ្ឌដោយខុស ដើម្បីបង្ករបួសស្នាមដល់នរណាម្នាក់ដែលមិនបានប្រព្រឹត្តអំពើល្មើសណាមួយសោះ។ វាដូចគ្នាទៅនឹងការប្រឌិតរឿងក្តីមួយដើម្បីធ្វើឲ្យមានការផ្តន្ទាទោសនរណាម្នាក់។ ការមិនបានជោគជ័យនៅក្នុងការផ្តន្ទាទោសនរណាម្នាក់នៅក្នុងបណ្តឹងព្រហ្មទណ្ឌ គឺមានភាពខុសគ្នាទាំងស្រុងនឹងបទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍។ ការគ្រាន់តែលោកអ្នកមិនបានជោគជ័យក្នុងបណ្តឹងព្រហ្មទណ្ឌ គឺមិនដូចគ្នាទៅនឹងការចោទប្រកាន់ដោយព្យាបាទឡើយ។

ថ្វីបើបទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍អាចប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយសរបស់អ្នកដទៃ បទល្មើសនេះមិនមែនជាការបរិហារកេរ្តិ៍នោះទេ។ ខណៈដែលការបរិហារកេរ្តិ៍គឺជាបទល្មើសនៃការបញ្ចេញមតិ ការប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍គឺ ជាបទល្មើសមួយនៃការប្តឹង។

២. និយមន័យច្បាប់នៃបទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍

មាត្រា ៣១១នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌចែងថា៖

ការប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ គឺជាអំពើប្តឹងបរិហារអំពីអំពើដែលគេដឹងថា មិនពិត ហើយដែលនាំឱ្យមានទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ឬវិន័យ កាលបើការប្តឹងបរិហារនេះ ត្រូវបានផ្ញើទៅដល់ ៖

- អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីចាត់ការ ដូចជា ចៅក្រម មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ឬនិយោជក ឬ
- បុគ្គលដែលមានអំណាចប្តឹងទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច ។

ការប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ ត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី ១ (មួយ) ខែ ទៅ ១ (មួយ) ឆ្នាំ និងពិន័យជាប្រាក់ពី ១០០.០០០ (មួយសែន) រៀល ទៅ ២.០០០.០០០ (ពីរលាន) រៀល ។

៣. ធាតុផ្សំនៃបទបរិហារកេរ្តិ៍បង្កាច់កេរ្តិ៍

ក. ការដាក់បណ្តឹង

បណ្តឹងមួយដែលដាក់ទៅតុលាការឬអាជ្ញាធរណាមួយ អាចមានការរៀបរាប់ពីអង្គហេតុមួយចំនួន ដែលតាមអង្គហេតុនោះ តុលាការឬអាជ្ញាធរវិនិច្ឆ័យដាក់ទោសព្រហ្មទណ្ឌឬវិន័យទៅលើបុគ្គលណាមួយដែលគេស្គាល់អត្តសញ្ញាណ ឬដែលគេអាចស្គាល់អត្តសញ្ញាណ។ បណ្តឹងបែបនេះអាចជាមូលហេតុនាំឲ្យមានបទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍។ ពាក្យបណ្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍មានប្រសិទ្ធិភាពចាប់ពីពេលដែលបណ្តឹងនោះបានទៅដល់ដៃតុលាការ ឬ អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចចាត់ការបណ្តឹងនោះ។ បើមានតែពាក្យបណ្តឹង តែបណ្តឹងនោះមិនទាន់

ធ្លាក់ទៅក្នុងដៃតុលាការ ឬ អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចចាត់ការបណ្តឹងនោះទេ នោះបណ្តឹងនោះគ្មានប្រសិទ្ធិភាព ហើយជនរងគ្រោះក៏មិនអាចប្តឹងអ្នកកាន់បណ្តឹងពីបទបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍បានដែរ។ ការកំណត់ថាបណ្តឹងត្រូវតែទៅដល់ដៃតុលាការ ឬ អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចចាត់ការបណ្តឹងនោះ ក៏ដោយសារតែច្បាប់មិនចង់ដាក់ទណ្ឌកម្ម "ការប៉ុនប៉ង" ប្រព្រឹត្តបទល្មើសប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍[1]។ បណ្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍អាចជាពាក្យបណ្តឹងសរសេរ ឬជាបណ្តឹងផ្ទាល់មាត់ (ដូចជាបណ្តឹងផ្ទាល់មាត់រាយការណ៍ប្រាប់នគរបាលឬ ព្រះរាជអាជ្ញាជាដើម)។

តាមច្បាប់បារាំង ដើម្បីចោទប្រកាន់ពីបទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ គេត្រូវតែសំអាងលើគោលការណ៍សយម្ភូតភាព (Principe de Spontanéity; Principle of spontaneity) មានន័យថាបណ្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ត្រូវតែផុសចេញពីចិត្តឯង (Crim. 16 oct. 1969: Bull. Crim. n° 254)។ បណ្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ ជាបណ្តឹងដែលផ្តើមឡើងដោយម្ចាស់បណ្តឹងផ្ទាល់ ដែលនិយាយ ឬពោលកុហកមួលបង្កាច់ជនណាម្នាក់នៅចំពោះមុខអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច (Crim. 16 juin 1988)។ បើមនុស្សម្នាក់ឆ្លើយឲ្យការណ៍ទៅចៅក្រម ឬអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច នៅពេលសួរចម្លើយ ដោយនិយាយកុហកដើម្បីទម្លាក់កំហុសទៅលើអ្នកណាម្នាក់ ការឆ្លើយកុហកនោះ មិនមែនជាការផ្តើមបណ្តឹងដោយចិត្តឯងទេ[2]។ ជនជាប់ចោទម្នាក់ ដែលត្រូវបានបញ្ជូនមកតុលាការ បដិសេធថាខ្លួនមិនបានចុះហត្ថលេខាលើកំណត់ហេតុដែលធ្វើដោយអាវុធហត្ថទេ ហើយចោទថា អាវុធហត្ថបានធ្វើកំហុសធ្វើឲ្យខូចប្រយោជន៍របស់ខ្លួន។ ចម្លើយនេះមិនត្រូវបានចាត់ទុកថាជាបណ្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ទេ ព្រោះមានការខ្វះខាតសយម្ភូតភាព និងអសុទ្ធចិត្ត (Crim. 28 oct. 1943: Bull. Crim. no 108; S. 1944. 1. 35)។

ខ. ជនរងគ្រោះ

នៅក្នុងបទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ អត្តសញ្ញាណរបស់ជនរងគ្រោះអាចសន្និដ្ឋានចេញពីពាក្យសំដីនៅក្នុងបណ្តឹងបាន ដោយមិនចាំបាច់ទាល់តែចុងចោទនិយាយចំឈ្មោះអ្នកណាម្នាក់នោះទេ។ មានករណីមួយដែលមនុស្សម្នាក់បានប្រឌិតរឿងដើម្បីធ្វើឲ្យគេគិតថា មនុស្សម្នាក់ទៀតបានប្រព្រឹត្តចោរកម្ម ហើយទៅប្រាប់និយោជករបស់មនុស្សនោះថាខ្លួនបានរកឃើញអ្នកលួច តែមិនបានបង្ហាញអត្តសញ្ញាណច្បាស់ៗថាជាអ្នកណាទេ។ ការនិយាយដោយមិនបង្ហាញអត្តសញ្ញាណច្បាស់ តែអាចឲ្យនិយោជកដឹងថាអ្នកណាទំនងជាអ្នកលួច។ ដូច្នេះ ជននោះអាចមានទោសពីបទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ បើការរាយការណ៍របស់ខ្លួនបន្តុយទៅរកអត្តសញ្ញាណរបស់មនុស្សម្នាក់ទៀតនោះ(Crim. 7 juin 1963: Bull. Crim. n° 197)។

ជនរងគ្រោះនៃបណ្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍អាចជានីតិបុគ្គលផងដែរ (Crim. 22 juin 1991: Bull. Crim. n° 142)។ កាលណាការប្តឹងបរិហារមួយសំដៅធ្វើឲ្យមានការដាក់វិន័យលើនីតិបុគ្គលមួយ ដូចជាការប្តឹងបរិហារមួលបង្កាច់ក្នុងគោលបំណងឲ្យមានការដកហូតយកអាជ្ញាប័ណ្ណប្រកបវិជ្ជាជីវៈ ឬ ពាណិជ្ជកម្មណាមួយ នីតិបុគ្គលនោះជាជនរងគ្រោះនៃបទប្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍។

គ. អ្នកទទួលបណ្តឹង

អ្នកទទួលបណ្តឹងគឺជាអ្នកដែលមានសមត្ថកិច្ចចាត់ការបណ្តឹងនោះ។ អាជ្ញាធរដែលមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីចាត់ការលើបណ្តឹងមាន ចៅក្រម មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ឬ និយោជកនៃដើមបណ្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍។ មាត្រា ៣១១ បញ្ជាក់ថា "បុគ្គលដែលមានអំណាចប្តឹងទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច" ក៏ជាប្រភេទបុគ្គលដែលទទួលបណ្តឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ដែរ។ ការកំណត់"បុគ្គល" នោះជាអ្នកណា ជាការសំខាន់មួយ ព្រោះថា កាលណាបណ្តឹង

---
[1] Michèle-Laure Rassat, Droit pénal spécial, Dalloz, 6e édition, 2011, p.565.

[2] សូមមើល Code Pénal, Dalloz 110e edition 2011, p. 792។

ដែលមានលក្ខណៈជាបណ្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ធ្លាក់ទៅដល់ដៃបុគ្គលនោះហើយ បណ្ដឹងនោះនឹងមានអានុភាពអវិជ្ជមានមកលើម្ចាស់បណ្ដឹងវិញ។ ឧទាហរណ៍ បើមនុស្សម្នាក់ដាក់បណ្ដឹងទៅមនុស្សម្នាក់ដែលគ្មានអំណាចចាត់ការបន្តដើម្បីប្ដឹងទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច នោះបណ្ដឹងនោះគ្មានអានុភាពព្រហ្មទណ្ឌមកលើម្ចាស់បណ្ដឹងវិញទេ។ ប៉ុន្តែ តើមេឃុំចូលក្នុងប្រភេទនៃបុគ្គលដែលមានអំណាចប្ដឹងទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចដែរឬទេ?។ បើចម្លើយឆ្លើយថាគាត់មានអំណាចប្ដឹងទៅ ដូច្នេះ ហេតុអ្វីរាស្ត្រសាមញ្ញម្នាក់ដែលជួយឈឺឆ្អាលមិត្តភ័ក្ត្រ ឬ សាច់ញាតិរបស់ខ្លួនក្នុងការជួយបញ្ជូនបណ្ដឹងទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច ជាបុគ្គលគ្មានអំណាចប្ដឹងទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច?។ តើបណ្ដឹងមួយដែលបានដល់ដៃបុគ្គលដែលបានពោលមកនេះ ចាប់មានប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីចាត់ទុកថាមានបណ្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ហើយឬនៅ?។ ការកំណត់ចំណុចដែលបណ្ដឹងមានប្រសិទ្ធភាព គឺជាការសំខាន់ក្នុងការកំណត់ពិរុទ្ធភាពនៃម្ចាស់បណ្ដឹង។ តើមេឃុំ ឬ មិត្តភ័ក្ត្រ ឬ សាច់ញាតិជាបុគ្គលជាអ្នកមានអំណាចប្ដឹងទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច ឬគ្រាន់តែជាអ្នកបញ្ជូនបណ្ដឹងតែប៉ុណ្ណោះទេ?។ បើច្បាប់ចាត់ទុកគាត់ទាំងនេះត្រឹមតែជាអ្នកបញ្ជូន បណ្ដឹងដែលធ្លាក់នៅក្នុងដៃរបស់គាត់ មិនអាចចាត់ទុកថាមានប្រសិទ្ធភាពចូលជាបណ្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍នៅឡើយទេ។ ដំណាក់ការនេះ ជាដំណាក់ការប៉ុនប៉ងប្ដឹងនៅឡើយ ហើយការប៉ុនប៉ងប្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍មិនអាចទទួលទណ្ឌកម្មបានទេ។

បណ្ដឹងមួយចាប់មានប្រសិទ្ធភាព នៅពេលដែលបណ្ដឹងនោះធ្លាក់ក្នុងដៃរបស់អ្នកមានសមត្ថកិច្ចចាត់ការបណ្ដឹង។ បើគេពឹងពាក់មនុស្សម្នាក់ដែលមានអំណាចប្ដឹងឲ្យបញ្ជូនបណ្ដឹងទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការចាត់ការឬដោះស្រាយ ហើយចាត់ទុកថាបណ្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍នោះមិនបានសំរេច (ឬប្រសិទ្ធភាព) អញ្ចឹងមានតែគេអាចចាត់ទុកថាបណ្ដឹងដែលដាក់ឲ្យមនុស្សដែលគ្មានសមត្ថកិច្ចដោយផ្ទាល់ដើម្បីចាត់ការ ជាបណ្ដឹងបានសំរេចដែរ ប៉ុន្តែ អ្វីដែលសំខាន់ជាងគេនោះ គឺថា ល្មើកណាការប៉ុនប៉ងមិនត្រូវទទួលទោស បទបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ដែលផ្ញើទៅឲ្យអ្នកកណ្ដាលមិនអាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ទេ ពីព្រោះបទល្មើសមិនទាន់បានសំរេចព្រោះវាមិនទាន់ដល់ដៃអ្នកដែលមានអំណាចចាត់ការ[3]។

ឃ. **ធាតុអត្តនោម័តៈ** អសុច្ចចិត (មិនស្មោះត្រង់)

អសុទ្ធចិត្តត្រូវបានកំណត់ដោយ (១) ការដឹងអង្គហេតុនៃបណ្ដឹងមិនពិត (២) ចេតនាធ្វើឲ្យមានទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ឬទណ្ឌកម្មវិន័យ។

<u>ការដឹងអង្គហេតុមិនពិតៈ</u> ជាទូទៅ គេទទួលស្គាល់ថា គ្រប់បណ្ដឹងទាំងអស់មិនមែនសុទ្ធតែមានព័ត៌មានពិតទាក់ទងនឹងអង្គហេតុដែលដើមបណ្ដឹងបរិយាយនោះទេ។ អ្នកធ្វើបណ្ដឹងអាចមានព័ត៌មានមួយចំនួនដែលគាត់ជឿថាជារឿងពិត ជាហេតុដែលនាំឲ្យគាត់សន្និដ្ឋានថាចុងចោទឬចុងចម្លើយមានការទទួលខុសត្រូវ។ ជំនឿនេះ ជាធម្មតា ជាមូលដ្ឋាននៅស្ទើរតែគ្រប់បណ្ដឹងសំរាប់ឲ្យដើមបណ្ដឹងស្វែងរកការដោះស្រាយពីតុលាការ។ តុលាការមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការស្វែងរកការពិតចំពោះការចោទប្រកាន់ដែលធ្វើឡើងដោយអ្នកដាក់បណ្ដឹង។ ក្នុងករណីខ្លះ តុលាការអាចឈានដល់សេចក្ដីសន្និដ្ឋាននៃអង្គហេតុដូចការចោទប្រកាន់របស់អ្នកធ្វើបណ្ដឹង។ ករណីខ្លះទៀត តុលាការអាចលើកបណ្ដឹងចោល ដោយហេតុថា ការស៊ើបអង្កេតមិនអាចឈានដល់ការធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានចំពោះអង្គហេតុដូចការចោទប្រកាន់របស់អ្នកដាក់បណ្ដឹង។ បណ្ដឹងគឺជាការស្រាវជ្រាវរកការពិត។ ដូច្នេះ ការស្វែងរកការពិតគឺខុសពីការដឹងនូវអង្គហេតុមិនពិត។

---

[3] Michèle-Laure Rassat, Droit pénal spécial, Dalloz, 6e édition, 2011, p.565.

ការដឹងអង្គហេតុមិនពិតខុសពីការថ្លែងអង្គហេតុមិនជាក់ច្បាស់។ ក្នុងយុត្តិសាស្ត្របារាំង អង្គហេតុមិនពិតត្រូវបានកំណត់ដោយការសម្រេចស្ថាពររបស់តុលាការឲ្យភាគី ជនដែលរងបណ្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ជ្រួចខ្លួន ដោយប្រកាសថាអង្គហេតុដែលជាមូលដ្ឋាននៃបណ្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍នោះមិនពិត។ ប៉ុន្តែ គេក៏ទទួលស្គាល់ផងដែរថា ការឲ្យរួចខ្លួន ឬលើកលែងការចោទប្រកាន់ដោយសារមានវិមតិសង្ស័យ មិនមែនមានន័យថាអង្គហេតុដែលប្ដឹងបរិហារនោះជាអង្គហេតុមិនពិតនោះទេ (Crim. 19 juin 1991, សូមមើល អត្ថាធិប្បាយលេខ ៦១ Dalloz Code Pénal 110e edition. ទ.៧៩៨) ។ អង្គហេតុដែលនាំឲ្យមន្ទិលគឺជាហេតុអង្គហេតុដែលអាចមិនពិត តែមិនមែនមិនពិតតែម្ដងនោះទេ។ ដូច្នេះ ការលើកលែងការចោទប្រកាន់លើចុងចោទណាម្នាក់ មិនមែនជាមូលដ្ឋានដាច់ខាតធ្វើឲ្យចុងចោទនោះប្ដឹងបកទៅលើដើមចោទពីបទប្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍នោះទេ។ នៅក្នុងរឿងក្តីមួយទៀត តុលាការបារាំងនិយាយថា "អង្គហេតុមិនពិតចាំបាច់នាំឲ្យមានសេចក្តីសំរេចដោះលែងជាស្ថាពរ។ ជាការខុស ដែលសាលាឧទ្ធរណ៍បានដោះលែងជនជាប់ចោទពីបទបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ម្នាក់ ដោយសំអាងហេតុថា ដើម បណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី [ជនរងគ្រោះពីបទបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍] ត្រូវបានឲ្យរួចខ្លួន ដោយសារមានវិមតិសង្ស័យ ហើយសេចក្តីសំរេចបែបនេះមិនអាចបញ្ជាក់ថាអង្គហេតុនោះខុសទេ។ សាលាឧទ្ធរណ៍ត្រូវស្រាវជ្រាវថែមទៀត ដើម្បីឲ្យឃើញថា តើនៅពេលប្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍នោះ តើជនជាប់ចោទបានដឹងថាអង្គហេតុដែលខ្លួនប្ដឹងនោះពិត ឬមិនពិត" (អត្ថាធិប្បាយលេខ ៦២ នៅទំព័រដូចគ្នាក្នុងសៀវភៅដដែល)។

ការធ្វេសប្រហែសក្នុងការបង្ហាញអង្គហេតុត្រូវបានចាត់ទុកដូចការដឹងអង្គហេតុមិនពិតដែរ។

<u>ចេតនាបង្កឲ្យមានទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ឬទណ្ឌកម្មវិន័យ</u>៖ បើវាជាបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីមានចេតនា ដើម្បីទទួលការសង្គ្រោះរដ្ឋប្បវេណី ទោះបីជាចុងចម្លើយនិយាយថា អង្គហេតុដែលគាត់ដឹងនោះមិនពិតក៏ដោយ ពេលនោះមិនមានបទប្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្តិ៍ទេ ព្រោះបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនោះ មិនបានទាមទារឲ្យមានការដាក់ទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌ ឬ សុំឲ្យមានវិធានការវិន័យណាមួយឡើយ។

៤. បន្ទុកភស្តុតាង

ក. ខាងចោទត្រូវបញ្ជាក់ថា ចុងចោទដឹងថាអង្គហេតុនៅក្នុងបណ្ដឹងជាអង្គហេតុមិនពិត

ការផ្ដន្ទាទោសអាចធ្វើទៅបានលុះណាតែចុងចោទសារភាពថា អង្គហេតុដែលគាត់បានចោទនៅក្នុងបណ្ដឹងនោះខុស។ បើមិនដូច្នេះទេ តុលាការត្រូវ<u>ទី១</u>ទទួលបន្ទុកភស្តុតាងដើម្បីបង្ហាញឲ្យឃើញថាអង្គហេតុដែលចែងនៅក្នុងបណ្ដឹងនោះជាអង្គហេតុមិនពិត ហើយបន្ទាប់មកត្រូវបង្ហាញថាចុងចោទក៏<u>ដឹងថា</u>អង្គហេតុនោះមិនពិតដែរ។

ខ. ចុងចម្លើយមិនចាំបាច់បង្ហាញពីសុទ្ធចិត្តឡើយ

ការរកឲ្យឃើញនូវអសុទ្ធចិត្តរបស់ចុងចម្លើយជាកាតព្វកិច្ចរបស់តុលាការ ហើយចុងចោទគ្មានកាតព្វកិច្ចត្រូវបង្ហាញថាខ្លួនឯងមានសុទ្ធចិត្តទេ។

៥. មធ្យោបាយការការពារ

ក. បណ្ដឹងដែលស្វែងរកការសង្គ្រោះផ្នែករដ្ឋប្បវេណី ឬមិនមែនព្រហ្មទណ្ឌ

បណ្ដឹងបរិហារកេរ្ដិ៍គឺមិនមែនជាបណ្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្ដិ៍ឡើយ។

ជម្លោះដីធ្លី: វាមិនមែនជាបណ្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្ដិ៍ទេ កាលណាបុគ្គលម្នាក់ដាក់បណ្ដឹងសុំឲ្យ តុលាការប្រកាសអំពីកម្មសិទ្ធិលើដីនោះ ទោះបណ្ដឹងនោះចោទថាបុគ្គលម្នាក់ទៀតបានរំលោភ យកដីពីគាត់ក៏ដោយ ព្រោះបណ្ដឹងនេះមិនបានស្វែងរកការដាក់ទោសព្រហ្មទណ្ឌលើជនដែលគាត់ចោទប្រកាន់នោះទេ។

ខ. សេចក្ដីថ្លែងការណ៍មិនត្រឹមត្រូវក្នុងអង្គហេតុមិនបង្កើតបានជាអសុទ្ធចិត្តឡើយ

ការថ្លែងអង្គហេតុមិនជាក់លាក់មិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ដើម្បីចាត់ទុកថាបណ្ដឹងមួយជាបណ្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្ដិ៍ឡើយ។ ចុងចោទត្រូវតែបានដឹងថា អង្គហេតុដែលបាននិយាយនោះមិនជាក់លាក់ទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកខ្លះ។

គ. ការធ្វេសប្រហែសមិនបង្កើតបានជាអសុទ្ធចិត្តឡើយ

ការចោទប្រកាន់ពីបទប្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្ដិ៍ទាមទារឲ្យបង្ហាញពីចេតនាទុច្ចរិតទៅលើមនុស្សម្នាក់ទៀត។ ការថ្លែងអង្គហេតុមិនពិត ដោយសារការធ្វេសប្រហែស ឬការច្រឡំមិនគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបង្កើតជាអសុទ្ធចិត្តឡើយ។

៦. បញ្ហានីតិវិធី

ក. **អាជ្ញាយុកាល៖** មានកំណត់ពេលមួយឆ្នាំរាប់ចាប់ពីការទទួលបណ្ដឹង ដោយអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចដើម្បីចាត់ការលើបណ្ដឹងនោះ។
ខ. ការចោទប្រកាន់ពីបទប្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្ដិ៍ មិនអាចចាប់ផ្ដើមបានទេ រហូតទាល់តែបណ្ដឹងអាជ្ញារបស់ចុងចោទត្រូវបានបញ្ចប់សព្វគ្រប់សិន។

៧. ភាពខុសគ្នារវាង ការបរិហារកេរ្ដិ៍ និងការបរិហារបង្កាច់កេរ្ដិ៍

ក. **បណ្ដឹងបរិហារកេរ្ដិ៍៖** គឺជាការថ្លែងអង្គហេតុទាក់ទងនឹងជនណាម្នាក់(ជាជនរងគ្រោះ) ទៅកាន់តតិយជន។
ខ. **បណ្ដឹងបរិហារបង្កាច់កេរ្ដិ៍៖** គឺជាការថ្លែងអង្គហេតុទាក់ទងនឹងជនណាម្នាក់ (ជាជនរងគ្រោះ)ទៅកាន់អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច, មានតុលាការ, មន្ត្រីនគរបាលជាដើម។

៨. ករណីសិក្សា

៩. ប្រៀបធៀបជាមួយប្រទេសផ្សេងទៀត